

Hogyan tegyük Érdet könyvkulturális és könyvturisztikai fellegvárrá?

Egy kiemelt városstratégiai fejlesztési irány koncepciója

Érd városportréjának és városmarketingjének régóta hiányzó eleme egy olyan erős, egyedi, különleges, karakterisztikus profil-alkotó elem, ami gyorsan felismerhetővé, beazonosíthatóvá és megkülönböztethetővé teszi. Ami „egyből az eszünkbe jut” a város nevééről. Amiről az is hallott, aki nem járt ott. Ami kellőképp érdekes ahhoz, hogy kedvet támasszon egy látogatásra.

Csakis „teremtett attrakció” jöhet számításba. Létre kell hozni, lépésről lépésre. S kínálkozik is egy lehetséges és ígéretes terület: *a könyvkultúra és az olvasás* rohamtempóban átalakuló világa. Az elektronikus tartalom-és szövegfogyasztás nem rogyasztotta meg a hagyományos könyvek és könyvkiadók világát, mai napig erős a könyv imázsa, és a korszakváltás ellenére sokak figyelmét és érdeklődését tartják mozgásban a könyvekkel kapcsolatos hírek, események, rendezvények, különlegességek. Érdem is sok könyvszerető ember él (egyedül az Érdi Könyvmolyok FB-csoportjának 658 tagja van!)

S noha jelenleg Magyarország könyvkultúrája Budapestre „fejnehéz”, számos lehetőség és esélypont mutatkozik arra, hogy *a könyv kultúrájához kapcsolódó elemek egy erős koncentrációja jöjjön létre Érdem*. Olyasmi, ami másutt nincs, ami itt valósul meg, amit itt találtak ki, aminek itt adnak otthont, és a különböző attrakciók egy csokorban már sajátos kínálatot testesítenek meg. Ez az érdeket folyamatosan a könyvkultúra különböző megjelenési formái felé tudja vonzani, az itteni polgárok magas értéksűrűségű jelenlétét teszi lehetővé, nemcsak kínálatot adva, hanem a részvétel lehetőségét biztosítva. Ezzel párhuzamosan a felnövekvő korosztály is változatos módon fertőzhető meg a könyv és az olvasás szeretetével.

A könyvvel való találkozás sok, amúgy is turistaúton lévő utazó fantáziáját is megmozgathatja. Elsősorban a belföldi turistákat szólíthatják meg izgalmas könyves helyszínek és attrakciók, de nagy nemzetközi érdeklődést is ki lehet váltani. Mindez a slow tourism (lassú turizmus), a mild/gently tourism (szelíd turizmus), az intellectual/intelligent tourism (intellektuális/intelligens turizmus) egyik hazai és kelet-európai zászlóshajó-projektjének elindítását jelentheti.

Képzeljük el, mielőtt részletesen bemutatnánk sok-sok lehetőséget, hogy valóban *sikerül a könyvkultúra köré felépíteni* egy versenyképességi, fejlesztési és turisztikai programot. Miért és hogyan lehet egy ilyen program hasznos Érd számára? Egy tucat szempontot gyűjtöttünk indulásképp össze, ezek száma még gyarapodhat.

- a könyvkultúra a mindennapi tevékenység és a helyi identitás kiemelt elemévé válik, számos kapcsolódó kulturális tevékenységet inspirál, büszkeség forrása
- önkéntesek sokaságát vonzva, erős társadalmasításon, részvételiségen alapulva a helyi önszervezés, önfejlesztés és közösségteremtés kiváló eszköze lehet. Külön iskolai és gyermekintézményi alprogramok nyílhatnak meg.
- új életre kelhetnek a könyvtárak, könyvesboltok és könyváruházak, nyomdák, a könyvkultúra helyi szereplői és munkásai a korábbiaknál több támogatást és megbecsülést kaphatnak, számtalan új könyves eseményhelyszín és innovatív intézmény jöhet létre, ezek egyszerre szolgálnak közösségi, szocializációs és művelődési térként
- a városszépítés különleges csatornáit nyílhatnak meg
- új, a város jövője szempontjából fontos célcsoport(ok) számára válhat vonzóvá a helyben való letelepedés
- vállalkozásélénkítő, munkahelymegtartó és foglalkoztatásbővítő hatása lehet
- a turizmus szempontjából szinte „láthatatlan” Érd karakterisztikus profillal felkerül a térképre
- a könyves attrakciók révén a médiajelenlét új szintje érhető el, a városmarketing eszközei jelentősen kibővülnek
- a világ legnépszerűbb desztinációi közé emelkedő Budapest látogatótömegének egy részét Érd „megcsapolhatja”
- az önkormányzat értékes, forráshiány miatt felújításra váró ingatlanjai közül akár 3-4 is bevonható, megszerpíthető és felhasználható különböző pályázati konstrukciók segítségével
- felgyorsulhatnak régóta esedékes infrastrukturális fejlesztések (például a dunai vízi személyforgalomba való bekapcsolódás)
- későbbi turisztikai és kulturális fejlesztések nagy eséllyel kapcsolhatóak össze innovatív könyves tematikával

Előzetes elképzelések. Mi minden vetődhet fel egy könyvkultúra-központú fejlesztési programban lehetőségként?

Egy reményeink szerint még jócskán gyarapodó/gyarapítható lehetőséglista sok-sok elemét négy fő elem köré rendeztük. Ezeket most csak címszerűen említjük, hogy pontosan mit jelentenek az egyes tartalmak és hogyan kell elképzelni részletesen. Azt, hogy egy-egy ötlet milyen valóságot takarhat, egy következő változat tartalmazza majd.

- *Hagyományos könyvkultúra-bázisok megerősítése*
- *Új könyvkulturális helyszínek*
- *Innovatív és látványos könyves nagy események és könyves attrakciók a város számos pontján*
- *A könyvturizmus helyi infrastruktúrájának megteremtése*

1. Hagományos könyvkultúra-bázisok megerősítése

- Önálló program a **városi és iskolai könyvtárak** igényeinek kielégítésére, támogatásukra, ötleteik, kezdeményezéseik megvalósítására, személyzetük nagyobb megbecsülésére, állományuk igény szerinti alakítására
- Erős könyves karaktert kialakító kezdeményezések a város **nem könyves profilú kulturális intézményeiben**
- **Partnerség a város könyvesboltjaival.** Ahol igény és lehetőség van rá, támogatni őket a közösségi és eseményhelyszínné válásban
- Kiadók, könyvkereskedők, szerkesztők, fordítók, kiadói szakemberek, illusztrátorok és szakmai szervezeteik „idecsábítása”.
- Érdem élő könyves szakemberek „klubjának” létrehozása

2. Új könyvkulturális helyszínek

- **Könyvnegyed** kialakítása a Felső u.9.sz. alatt, benne
 - Nyomdagép-múzeum (Az ipari csarnoképületben)
 - Sajtómúzeum (Az ipari csarnoképületben)
 - Könyvbútor-és könyvtárgymúzeum (Az ipari csarnoképületben)

- Galéria a könyv és olvasás tárgyú műalkotásokból, fotókból és képeslapokból¹ (a Paplakban)
- Book Art Galéria – műalkotások könyvnyersanyagból (a Paplakban)
- Könyvpalota (különleges magángyűjtemények) (a Paplakban)
- Látványműhelyek (a köztes épületekben)
 - Könyvkötészeti és könyvjavítási tudáscentrum és műhely
 - Könyvbútor-restauráló műhely
 - Open Air Könyvszobor-műhely
- Európa legnagyobb **használt könyvpiaca** (az ófalui piac mellett?) Külön angol, német, olasz, francia, spanyol stb. nyelvű kínálattal)
- Hét Kontinens Könyvvilág a Magyar Földrajzi Múzeummal közösen
- Óriás Fonotéka
- **Ófalú Könyvfaluvá** tétéle, a Könyvfalvak nemzetközi hálózatának részeként
 - Használtkönyv-piacca
 - Könyvminaret az igazi mellett
 - Török és várháborúk tárgyú **tematikus könyvgyűjtemény a Minaretben**
 - Szabadtéri kerítéskönyvtárak

3. Innovatív és látványos könyves események és könyves attrakciók a város számos pontján

- Országos/nemzetközi vonzóerőt jelentő, emblematikussá tehető saját könyves nagyeseemények
 - Érdi Könyvjárműverseny (Book Mobiles)
 - Érdi Könyvkerékverseny (Magyarország, később Európa asztalosai számára)
- Kiadói és könyvtári szakemberek szakmai rendezvényeinek, éves kongresszusainak itteni megrendezése (pl. a Magyar Könyvtervezés díjátadása)
- Könyves Bloggerek Klubja
- Különleges helyszínek könyvbemutatók, kiállítások, olvasásnépszerűsítő események számára, olvasóbulik fiataloknak
- Nagy élménytartalmat teremtő „könyves attrakciók”, „könyvszentélyek”
 - Open Air Könyvművészet (Szabadtéri óriás könyvszobrok és installációk (pl. tűzfal, kerítésfestések), nemzetközi és hazai alkotótáborokkal. A város határpontjain óriás könyv-diadalívek

¹ A képeslapok az OSZK gyűjteményéből, állandó kiállításként, a fotók a Fortepannal együttműködésben, a többi saját gyűjteményként

- Extrém bel-és kültéri könyvhelyszínek berendezése (pályázat alapján) (pl. Könyvlabirintus, Könyvtorony, Könyvhíd, Könyvkatlan, stb.)
- Erdei könyvtár és xilotéka (fakéreg-könyvtár)
- Különleges könyvmegállók
- Minikönyvtárakkal, könyves designelemekkel operáló vendéglátóipari egységek (4-5 db)
- Uszodában, sportközpontban tematikus könyvespolcok

4. A könyvturizmus helyi infrastruktúrájának megteremtése

- **Könyvturisztikai utazási és programiroda felállítása**
 - könyvturistákat csábít Érdre, fogad és vezet
 - Érdiek és ide látogatók számára hazai és külföldi könyves desztinációkat, speciális utakat állít össze és bonyolít le, piaci alapon
 - Exkluzív látogatásokat szervez helyi és budapesti, környék-beli különleges magánkönyvtárakban
 - irodaként szervezi a könyves nagy eseményeket
 - gondozza a program digitális arcát
 - marketingtevékenységet végez
- **Könyvkerék.** A program elindulása után néhány év alatt a városba áramló kb. 300-500 ezer könyv fogadása, feldolgozása, osztályozása, továbbítása különböző célokra (Jázmin u. ház) a városi könyvtárosokkal szoros együttműködésben.
- **Szállítási kapacitás** Könyvek és könyvbútorok mozgatásához
- Magukat tematikus könyvgyűjteményekkel újrapozicionáló **szálláshelyek** (4-5 db), köztük egy **Könyvhotel**

A program elindítása, szervezése és irányítása – kiinduló elképzelések

A program kizárólag minden érintett érdi szakember, könyvbarát és könyves intézmény aktív részvételével és támogatásával fejlődhet és gazdagodhat, illetve annak elemei csak így valósulhatnak meg.

A programelőkészítés szakaszában az induló koncepciót kell minél szélesebb körben megismerni. Erről a helyi rádióban volt beszélgetés április 19.-én a reggeli órákban², majd **május 24.-én pénteken 16 órától** a Jázmin utca 8.sz. alatt minden érdeklődő és érintett számára nyitott programegyeztető alkalmat, nyílt fórumot és ötletrohamot szervezünk, ahol a koncepció véleményezésébe, kialakításába, gazdagításába és kidolgozásába kapcsolódhat be bárki. A felvetéseket integrálni fogjuk, a programba bekerülő feladatokhoz csatlakozni lehet. Elindítjuk egy fokozatosan bővülő **adattár** feltöltését (Mellékletben!), ahová minden érdi illetőségű könyves szereplő bekerül, hogy senki ne maradjon ki a lehetséges partnerségekből, és lássák és megismerhessék egymást egészen különböző területen tevékenykedők is.

A programkidolgozás szakaszában (2024 harmadik és negyedik negyedév) olyan részletességgel bontjuk/dolgozzuk ki az egyes programpontokat, hogy hazai és Uniós pályázati források elnyerése vagy partnerség létrejötte esetén önállóan, egyesével, modulárisan is megvalósulhasson egy-egy tervezett elem. Ebben a munkában minden érintettre és önkéntesekre is számítunk.

A program-megvalósítás szakaszában, amikor a stratégiai jellegre való tekintettel sikerül komolyabb (pályázati) forrást rendelni a tevékenységhez, a program operatív gondozása mellett egy minden erre vállalkozó könyvtárost, könyvesbolti eladót, könyves szakembert, helyi könyvbarátot és önkéntest tömörítő *Városi Programtanácsot* képzelünk el, amely véleményez, javasol, átláthatóságra felügyel. Ha vannak külön forrás nélkül is életre kelni képes programelemek, azokat egyszerűsített megvalósíthatósági tanulmányokkal indítjuk útnak, abban a sorrendben, ahogyan a kidolgozás során ütemeztük őket, ill. ahogyan megnyíló lehetőségek és partnerségek alakítják a lehetőségeket.

Érd, 2024 április 30.

Gregus László, Z. Karvalics László (Könyvkerék Egyesület)

² <https://erdmost.hu/2024/04/26/forog-a-konyvkerek-ki-tudja-hol-all-meg/>